

КОЗЛІВ Петро Кузьмович (03(15). 10. 1863, м. Духовщина, нині Смолен. обл., РФ — 26. 09. 1935, м. Петергоф, нині Петродворець Ленінгр. обл., похов. у Ленінграді, нині С.-Петербург) — географ, мандрівник. Академік АН УСРР (1928). Почес. чл. Рос. (1910), Угор. (1911) геогр. т-в. Премія ім. П. Чихаєва Париз. АН (1913). Медаль ім. М. Пржевальського (1891), Велика золота медаль (1902) Рос. геогр. товариства. Закін. С.-Петербур. військ. училище (1887). Брав участь в експедиціях у Центр. Азію М. Пржевальського (1883–85), М. Певцова (1889–90) та В. Роборовського (1893–95). Очолював експедиції у Сх. Тибет, Монголію, Зх. Китай (1899–1901), у пустелю Гобі, де відкрито і досліджено давнє місто Хара-Хото, під час розкопок якого знайдено унікал. бібліотеку (зберігається у С.-Петербурзі), а також 212 могильників гунів (1907–09), першу рад. експедицію у Центр. Монголію (1923–26). У 1886 познайомився з Ф. Фальц-Фейном і на його прохання організував відлов і доставку у заповідник «Асканія-Нова» (нині Чаплін. р-ну Херсон. обл.) кількох екземплярів коня Пржевальського. 1913 уперше відвідав заповідник і відтоді постійно постачав до нього екзот. тварин і рослин, а 1917–19 забезпечував його збереження. 1918 звернувся до Укр. уряду з проханням підпорядкувати заповідник УАН та видати добровольцям зброю для його захисту. 1919 зусиллями К. «Асканії-Новій» надано охорон. статус. У 1920-х рр. у числен. публікаціях звертав увагу на винищення асканій. тварин більшовиками. Від 1927 очолював каф. географії АН УСРР. 1931–33 брав участь у підготовці експедиції на Тянь-Шань. Зібрав зоол., ботан., етногр. колекції, наніс на карту Азії низку нових гір, хребтів та річок. Ім'ям К. названо льодовик у горах Монгол. Алтаю, рід рослин *Kozlovia Lipsky* з родини Umbelliferae, низку

нових видів, зокрема *Caragana Kozlovii* Kom.

Основні праці

Монголия и Кам [3-летнее путешествие по Монголии и Тибету / 1899–1901 гг.]. Москва, 1905; Из Монголо-Сычуаньской экспедиции. Мертвый город Хара-Хото // Землеведение. 1908. Т. 15, № 3; Русский путешественник в Центральной Азии и мертвый город Хара-Хото. С.-Петербург, 1911; Правда о дикой лошади Пржевальского (*Equus Przewalskii*) // Землеведение. 1913. Т. 20, № 3; Аскания-Нова в ее прошлом и настоящем. Петроград, 1914; Аскания-Нова. Первые опыты акклиматизации животных в России. Петроград, 1915; Тибет и Далай-лама. Петроград, 1920; Кочующие реки Центральной Азии // Изв. Всесоюз. геогр. об-ва. 1935. Т. 67, № 5.

Рекомендована література

1. Дмитриев В. В. Русский географ и путешественник П. К. Козлов. Смоленск, 1951;
2. Овчинникова Т. Н. П. К. Козлов – исследователь Центральной Азии. Москва, 1964;
3. Андреев А. И., Юсупова Т. И. История одного не совсем обычного путешествия: Монголо-Тибетская экспедиция П. К. Козлова 1923–1926 гг. // Вопр. истории естествознания и техники. 2002. № 2;
4. Бабий Т. П., Коханова Л. Л., Костюк Г. Г., Задорожный А. Г., Матвеев С. А., Погребняк Л. П., Теплицкая Е. В., Труханов В. А. Биологи: Биографический справочник. К., 1984;
5. Липшиц.

В. Є. Борейко

Бібліографічний опис:

Козлов Петро Кузьмович / В. Є. Борейко // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2013. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-7915>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).